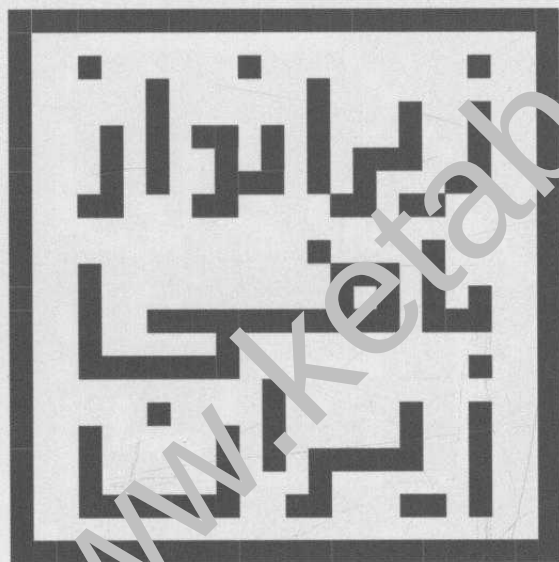

۱۱۲/۸۰۲
مهر

پژوهشی باستان شناسانه در

عبدالحسین قاسم نژاد

این برگ سبزه پیشکشی است به جد بزرگوارم
حاج سید موسی طاهائی
که توقیع از او به یادگار دارم.

الحق
عبدالحسین قاسم‌نژاد
ع

اسم‌نژاد، عبدالحسین، ۱۳۵۹ -	
پژوهشی باستان شناسانه در زیرانداز باقی ایران / عبدالحسین	
اسم‌نژاد، - تهران: برگ نو، ۱۳۹۰، ۱۴۵ ص. : مصور.	
ISBN ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۰۳۲-۶۰۰	
۱. تاریخ باستان - ایران - بافتندگی - ایران - تاریخ ۲. قالی	
پازیریک ۳. قالی ۴. قالی ۵. قالی - باقی - ایران - تاریخ الف. عنوان.	
۷۴۶/۷۹۵۵	№ ۰۷۲/۰۳۱۳۹۰
۲۳۸۷۶۲۳	کتابخانه ملی ایران

تصویر روی جلد:
گبه‌ی لر بختیاری از کتاب «گبه» اثر استاد پرویز تناولی

انتشارات برگ نو

پژوهشی باستان شناسانه در زیرانداز باقی ایران

تألیف: عبدالحسین قاسم‌نژاد

طراحی و صفحه‌آرایی: واحد گرافیک انتشارات (بهداد نیک مجاد)

ویراستار: مریم معصومی

لیتوگرافی: نقش آفرین

چاپ اول: ۱۳۹۱، رنگ پنجم

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

ناشر: برگ نو

تهران: میدان انقلاب، خیابان وحید نظری، پلاک ۱۵۵ تلفن: ۶۶۹۵۶۱۷۷

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۰۳۲-۶۰۰

حق چاپ محفوظ

فهرست

۱۰	پیش‌گفتار
۱۲	درگاه نخست: نشانه‌ها
۱۶	۱-۱: افته‌های بسترسازی و کف‌سازی در فلات ایران
۱۸	۱-۲: الیاف و دانه‌ی گیاهان یافت شده در فلات ایران
۱۹	۱-۳: دوک و بردوک‌های یافت شده در فلات ایران
۲۱	۱-۴: سوزن و پیش‌های یافت شده در فلات ایران
۲۳	۱-۵: شعله‌ها و سوزن‌های یافت شده در فلات ایران
۲۸	۱-۶: اشیاء باستانی دستی بر موجود پارچه و استفاده از آن، یافت شده در فلات ایران ..
۳۸	۱-۷: بوریاء و اثرهای یافت شده در فلات ایران
۴۲	۱-۸: ابزار بافندگی یافت شده در فلات ایران
۵۰	۱-۹: پارچه و آثار پارچه‌ها، یافت شده در فلات ایران
۵۸	درگاه دوم: خاستگاه زیرانداز بافی
۵۹	۲-۱: بررسی اختراع و سیر پیشرفت زیرانداز گره‌باف
۷۲	۲-۲: چگونگی شکل‌گیری فنون تخصصی در حیطه‌ی نخستین
۷۴	۲-۳: شهر سوخته، ویژگی‌ها و پیشرفت‌ها
۸۰	۲-۴: سرزمین ایران و شهر سوخته، یکی از خاستگاه‌های زیرانداز بافی
۸۲	درگاه سوم: پازیریک
۸۳	۳-۱: ناگفته‌هایی درباره‌ی پازیریک
۸۵	۳-۲: سنت نقش‌اندازی در آثار هنری سرزمین ایران و اثرشان بر قالی پازیریک
۹۵	۳-۳: بررسی الگوی قالی پازیریک بر اساس مهندسی فرهنگی
۹۷	ضمیمه‌ها
۱۲۷	منابع

پیش‌گفتار

آن‌چه در دنیای امروز نمود دارد، شناخت و آگاهی هر چه بیش‌تر است. این شناخت و آگاهی، هم در آثار و روش گذشتگان است و هم در آن‌چه در آینده پیش خواهد آمد.

در این پژوهش نیز کوشش شده است تا یک آگاهی و شناخت درباره‌ی زمینه‌ی وجودی زیرانداز در سرزمین ایران به دست آید. زیرا نخستین قدم در راه نجات، شناخت است.^۱

بنیان این پژوهش، سده‌های پیش از پازیریک است زیرا اساتید فن بر این باورند که پازیریک با چنین ویژگی‌های بالا در روش بافت، تراکم، نقش‌پردازی، رنگ‌رزی و رنگ‌آمیزی می‌بایست تجربه‌ای پانصد ساله در این زمینه داشته باشد.^۲

پژوهش پیش‌رو بر آن است تا با توجه به تولید غذا در ۱۰۰۰۰ سال پیش از میلاد، و پیشرفت روی داده در دوران نوسنگی که راساس اولویت‌ها، امکان دگرگونی را در همه‌ی وسایل زندگی فراهم آورد، و هم‌چنین شکل‌گیری یک سببی و روستانشینی پیشرفته بین ۶۰۰۰ تا ۳۵۰۰ سال پ. م.^۳ و در گام دوم با ایجاد دولت شهر^۴ و تقسیم طبقاتی اجتماعی که دستاورد آن، تقسیم کار و پیدایش فنون تخصصی بود،^۵ به دنبال نشانه‌های شکل‌گیری و سیر پیشرفت در بافت زیرانداز باشد.

بدین معنا، هنگامی که چرخ‌کُند برای سفال‌سازی اختراع شد، امکان اختراع ابزار برای برآوردن آسان‌تر کاری دیگر نیز، می‌توانسته شکل گرفته باشد و یا تمایز بین آن ابزار، پیش آمده باشد.^۶

دو دیگر، به گمان بعضی از نظریه‌پردازان، تمام این دگرگونی‌ها (سفال، کشت، نظم معماری) برخاسته از ریشه‌ی فرهنگ انسان است و انسان تنها موجودی است که در رفتار خود فرهنگ منشاء گرفته است.^۷

۱- میری، رضی (۱۳۸۴). «ضرورت بازبینی هویت فرش دستباف ایران». مجله‌ی قالی ایران، سال ۱۰، شماره ۲۵ و ۲۶، ص ۷.

۲- پرهام، سیروس (۱۳۷۵). «ماجرای شگفت قالی پازیریک». مجله‌ی فرش دستباف ایران، شماره ۵، ص ۶۰. هم‌چنین پروفیسور ویلهلم میستر در مورد پازیریک چنین نظر دارند: «بافت آن مستلزم داشتن پشتوانه‌ای فنی و هنری برای چندین سال است.» اشنبرنر، اریک (۱۳۷۴). قالی‌ها و قالیچه‌های شهری و روستایی ایران، بخش تاریخچه‌ی فرش ایران. ترجمه‌ی مهشید تولایی. تهران: فرهنگسرا، ص الف.

۳- سیدسجادی، سیدمنصور (۱۳۸۴). نخستین شهرهای فلات ایران، ج ۱. تهران: سمت، ص ۱۹.

۴- همان، ج ۲، ص ۲۵۸.

۵- همان، ج ۱، ص ۳۹.

۶- همان، ص ۱۹.

۷- ملک‌شهمیرزایی، صادق (۱۳۷۸). ایران در پیش از تاریخ. تهران: سازمان میراث فرهنگی کشور، ص ۱۴۷.

منش، رفتار و آثار ساکنین نخست فلات ایران، فرهنگی را می‌نمایاند که سرمنشاء تمدنی شد که در زمان‌های پسین، با ایجاد حکومت‌ها، سلسله‌های جهانی را بنیان نهادند و این حکومت‌ها در پایان و پژمردن، سرآغاز بالندگی حکومت دیگر شدند، هم‌چون نخلی که بند به بند در حال رشد است. به هر روی از کنار هم قرار دادن یافته‌های باستانی مربوط به بافندگی در فلات ایران، و منش زندگی ساکنین آن، این ایده به ذهن می‌رسد که سرزمین ایران خود می‌توانست خاستگاه فن زیراندازبافی باشد.

www.ketab.ir